C/2025/1798

4.4.2025.

P10_TA(2024)0039

Ģenētiski modificēta kokvilna COT102

Eiropas Parlamenta 2024. gada 26. novembra rezolūcija par Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2627, ar ko, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003, atļauj laist tirgū produktus, kas satur ģenētiski modificētu kokvilnu COT102, no tās sastāv vai ir no tās ražoti (2024/2835(RSP))

(C/2025/1798)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2627, ar ko, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ([1]), atļauj laist tirgū produktus, kas satur ģenētiski modificētu kokvilnu COT102, no tās sastāv vai ir no tās ražoti,

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 (2003. gada 22. septembris) par ģenētiski modificētu pārtiku un barību ([2]) un jo īpaši tās 7. panta 3. punktu un 19. panta 3. punktu,

— ņemot vērā Regulas (EK) Nr. 1829/2003 35. pantā minētās Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgās komitejas 2024. gada 8. jūlija balsojumu, nesniedzot atzinumu, un pārsūdzības komitejas 2024. gada 3. septembra balsojumu, arī nesniedzot atzinumu,

— ņemot vērā 11. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu ([3]),

— ņemot vērā Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (*EFSA*) 2023. gada 10. maija atzinumu, kas publicēts 2023. gada 26. jūnijā ([4]),

— ņemot vērā Parlamenta iepriekšējās rezolūcijas, kurās iebilsts pret atļauju izmantot ģenētiski modificētus organismus (ĢMO) ([5]),

— ņemot vērā Reglamenta 115. panta 2. un 3. punktu,

— ņemot vērā Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejas rezolūcijas priekšlikumu,

A. tā kā Šveicē bāzētā uzņēmuma *Syngenta Crop Protection AG* vārdā Beļģijā bāzētais uzņēmums *Syngenta Crop Protection NV/SA* 2017. gada 31. martā Vācijas kompetentajai iestādei, ievērojot Regulas (EK) Nr. 1829/2003 5. un 17. pantu, iesniedza pieteikumu atļaujai laist tirgū pārtiku, pārtikas sastāvdaļas un dzīvnieku barību, kas satur ģenētiski modificētu kokvilnu COT102 ("ĢM kokvilna"), no tās sastāv vai ir no tās ražoti ("pieteikums"); tā kā pieteikumā minēta arī tādu produktu laišana tirgū, kas satur ĢM kokvilnu vai sastāv no tās, izmantošanai veidos, kas nav pārtika un dzīvnieku barība, izņemot audzēšanu;

B. tā kā EFSA 2023. gada 10. maijā pieņēma labvēlīgu atzinumu, kas tika publicēts 2023. gada 26. jūnijā, secinot, ka attiecībā uz iespējamo ietekmi uz cilvēka un dzīvnieku veselību un vidi ĢM kokvilna ir tikpat droša kā tās ģenētiski nemodificētais komparators un testētās ģenētiski nemodificētās kokvilnas šķirnes;

C. tā kā ĢM kokvilna satur gēnus, kas ražo insekticīdu proteīnus ("Bt toksīni"), kā arī satur antibiotiku rezistences marķiergēnu ("ARMG");

([1]) OV L, 2024/2627, 10.10.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/2627/oj.
([2]) OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) *EFSA* Ekspertu grupas ģenētiski modificētu organismu jautājumos zinātniskais atzinums, kurā, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003, novērtēta ģenētiski modificētas kokvilnas COT102 izmantošana pārtikā vai dzīvnieku barībā (pieteikums EFSA-GMO-DE-2017-141), *EFSA Journal*, 2023;21(6):8031, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.8031.
([5]) Parlaments astotajā sasaukumā pieņēma 36 rezolūcijas un devītajā sasaukumā — 38 rezolūcijas, kurās iebilda pret atļauju izmantot ĢMO.

D. tā kā kokvilnas sēklu eļļu var izmantot dažādu pārtikas produktu ražošanā, piemēram, mērču, majonēzes, konditorejas izstrādājumu, šokolādes smēriņu un čipsu ražošanā; tā kā no kokvilnas sēklām ražotu miltu lietošana ir visiespējamākais veids, kādā cilvēkus varētu skart abu ģenētiskās modifikācijas proteīnu iedarbība; tā kā kokvilnu dzīvnieku barībā parasti izmanto kā nelobītas sēklas un miltus;

Neatbildēti jautājumi par Bt toksīniem

E. tā kā Bt toksīnu toksiskumu novērtēja, pamatojoties uz dzīvnieku barības pētījumiem, kuros izmantoja tikai izolētus Bt proteīnus, ko ražo baktērijas; tā kā toksiskuma testus, kas veikti ar izolētiem proteīniem, var uzskatīt par maznozīmīgiem, jo Bt toksīni ĢM kultūraugos — tādos kā kukurūza, kokvilna un sojas pupas — būtībā ir toksiskāki par izolētiem Bt toksīniem; tā kā iemesls tam ir auga šūnās esošie proteāzes inhibitori (PI), kas aizkavē Bt toksīnu noārdīšanos, un tādējādi šie toksīni kļūst vēl toksiskāki; tā kā šis fakts ir konstatēts vairākos zinātniskos pētījumos, tostarp vienā no pētījumiem, kuru veica uzņēmuma *Monsanto* vārdā, tika konstatēts, ka pat ārkārtīgi zema PI līmeņa klātbūtne Bt toksīnu toksiskumu palielina līdz pat 20 reizēm ([6]);

F. tā kā šāda paaugstināta toksicitāte *EFSA* veiktajos riska novērtējumos nav ņemta vērā, kaut gan tas ir būtisks faktors visiem Bt augiem, ko Savienībā ir atļauts importēt vai audzēt; tā kā tādēļ nevar izslēgt risku cilvēkiem un dzīvniekiem, kuri uzturā lieto pārtiku un barību, kas satur Bt toksīnus, kuri rodas no šādas pastiprinātās toksicitātes, ko izraisa PI un Bt toksīnu mijiedarbība;

G. tā kā vairāki pētījumi liecina, ka ir novērotas blakusparādības, kas Bt toksīnu iedarbības rezultātā var ietekmēt imūnsistēmu, un ka daži Bt toksīni var darboties kā palīgvielas ([7]), proti, nonākot saskarē ar citiem proteīniem, tie var palielināt šo proteīnu alerģiskas iedarbības iespējamību;

Bt kultūras: ietekme uz nemērķa organismiem

H. tā kā atšķirībā no insekticīdiem, kuri iedarbojas izsmidzināšanas laikā un ierobežotu laiku pēc tās, Bt kultūraugi izraisa pastāvīgu Bt toksīnu iedarbību uz mērķa un nemērķa organismiem;

I. tā kā pieņēmumu, ka Bt toksīniem ir vienots un mērķim atbilstīgs iedarbības veids, vairs nevar uzskatīt par pareizu un nevar izslēgt ietekmi uz nemērķa organismiem ([8]);

J. tā kā tiek ziņots par dažādu ietekmi uz aizvien lielāku skaitu nemērķa organismu; tā kā jaunākajā pārskatā ([9]) ir minētas 39 zinātniski recenzētas publikācijas, kurās ziņots par Bt toksīnu būtiski negatīvu ietekmi uz daudzām blakussugām;

Atkarības no importētas dzīvnieku barības samazināšana

K. tā kā viena no atziņām, kas gūta no Covid-19 krīzes un joprojām notiekošā kara Ukrainā, ir vajadzība Savienībai izbeigt atkarību no atsevišķām kritiski svarīgām izejvielām; tā kā komisāra amata kandidātam Kristofam Hansenam adresētajā pilnvarojuma vēstulē Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena aicina viņu meklēt veidus, kā samazināt kritiski svarīgu preču importu ([10]);

([6]) *MacIntosh, S.C., Kishore, G.M., Perlak, F.J., Marrone, P.G., Stone, T.B., Sims, S.R., Fuchs, R.L.* "*Bacillus thuringiensis* aktivitātes potencēšanu ar serīna proteāzes inhibitoriem", *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 1990, 38, 4, 1145.–1152. lpp., https://pubs.acs.org/doi/abs/10.1021/jf00094a051.

([7]) Sk. *Rubio-Infante, N., Moreno-Fierros, L.* "Pārskats par *Bacillus thuringiensis* Cry toksīnu drošumu un bioloģisko iedarbību uz zīdītājiem, *Journal of Applied Toxicology*, 2016. gada maijs, 36, 5, 630.–648. lpp., https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jat.3252.

([8]) Sk., piemēram, *Hilbeck, A., Otto, M.* "*Bacillus thuringiensis* Cry toksīnu specifiskums un kombinatoriskā iedarbība ĢMO vides riska novērtēšanas kontekstā" *Frontiers in Environmental Science* 2015, 3:71, https://doi.org/10.3389/fenvs.2015.00071.

([9]) *Hilbeck, A., Defarge, N., Lebrecht, T., Bøhn, T.*, "Insekticīdie Bt kultūraugi. ĢM Bt augiem izmantotā *EFSA* riska novērtēšanas pieeja neatbilst integrētai augu aizsardzībai" *RAGES* 2020, 4. lpp., https://www.testbiotech.org/wp-content/uploads/2023/12/RAGES_report-Insecticidal-Bt-plants.pdf.

([10]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en

ARMG iekļaušana

L. tā kā ĢM kokvilna ražo APH4 proteīnu, ko izmanto kā ARMG un kas deaktivizē antibiotikas higromicīna B aktivitāti;

M. tā kā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/18/EK ([11]) 4. panta 2. punkts paredz, "ka, ĢMO, kas satur gēnus, kuriem ir raksturīga rezistence pret antibiotikām, ko lieto medicīniskajā un veterinārajā aprūpē, novērtējot vides riskus, jo īpaši ņem vērā, lai identificētu un pakāpeniski pārtrauktu tādu pretantibiotiku rezistences marķieru klātbūtni ĢMO, kuri var nelabvēlīgi ietekmēt cilvēku veselību un vidi", un par pārtraukšanas termiņu nosaka 2004. gadu, pēc kura šādus produktus vairs nedrīkstētu laist tirgū;

N. tā kā Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 503/2013 ir noteikts ([12]), ka "šobrīd ir iespējams izstrādāt ĢMO, neizmantojot antibiotiku rezistences marķiergēnus [...], un pieteikuma iesniedzējam būtu jācenšas izstrādāt ĢMO, neizmantojot antibiotiku rezistences marķiergēnus";

O. tā kā vairākas dalībvalstis izteikušas kritiskus komentārus par ARMG izmantošanu, tostarp norādījušas, ka, ņemot vērā pašreizējo antibiotiku rezistences krīzi, būtu saprātīgi īstenot piesardzības principu, jo īpaši šajā gadījumā, kad ARMG piemērošana ir pilnīgi lieka un ir iespējams ARMG izņemt no augu genoma; tā kā vienas dalībvalsts kompetentā iestāde ir sniegusi nelabvēlīgu atzinumu un izmantošanas atļauju nav devusi, pamatojoties uz ARMG klātbūtni ĢM kokvilnas genomā;

P. tā kā Eiropas Zāļu aģentūra ir apstiprinājusi, ka dalībvalstīs nav nekādu produktu, kas satur higromicīnu B un kas būtu atļauti ārstnieciskai, profilaktiskai vai jebkādai citai medicīniskai lietošanai cilvēka vai dzīvnieku vajadzībām, kā arī nav izsniegtas centralizētas atļaujas higromicīnu B11 saturošu cilvēkiem paredzētu zāļu vai veterināro līdzekļu lietošanai; tā kā *EFSA* atzinumā teikts, ka pēc ĢMO ekspertu grupas ieskatiem varētu būt vajadzība atjaunināt riska novērtējumu gadījumā, ja atļauju laišanai ES tirgū piešķir produktiem, kas satur higromicīnu B vai citus APH4 fermenta substrātus; tā kā higromicīnu B tomēr izmanto veterinārajos produktos, kurus pārdod ārpus Savienības;

Q. tā kā Parlaments vismaz vienu reizi iepriekš ir iebildis pret tādu ĢM kultūraugu importu, kas satur ARMG ([13]);

R. tā kā rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem apdraud globālo veselību, pārtikas nodrošinājumu un 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu, turklāt pret zālēm rezistentas infekcijas robežas nepazīst ([14]);

Dalībvalstu kompetento iestāžu un ieinteresēto personu komentāri

S. tā kā triju mēnešu apspriešanās periodā dalībvalstis iesniedza *EFSA* daudzas kritiskas piezīmes ([15]), tostarp norādīja, ka ĢM kokvilnas audzēšana lauksaimniecības zemē ir uzskatāma par apzinātu dabiskās vides piesārņošanu ar antibiotikām rezistentiem gēniem, kā arī atzīmēja, ka sniegtā informācija par molekulāro raksturojumu, sastāvu un toksikoloģiju ir nepietiekama, un līdz ar to pāragri ir *EFSA* secinājumi, ka ĢM kokvilna pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma ziņā būtu līdzvērtīga tradicionālajai kokvilnai;

T. tā kā Regulā (EK) Nr. 1829/2003 ir noteikts, ka ĢM pārtika vai dzīvnieku barība nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt cilvēka veselību, dzīvnieku veselību vai vidi un ka Komisijai savu lēmumu izstrādē ir jāņem vērā visi attiecīgie Savienības tiesību aktu noteikumi un citi leģitīmi faktori, kas attiecas uz izskatāmo jautājumu; tā kā šādos leģitīmos faktoros ir jāietver Savienības apņemšanās cīnīties pret mikrobu rezistenci;

([11]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/18/EK (2001. gada 12. marts) par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atcelšanu (OV L 106, 17.4.2001., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/18/oj).

([12]) Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 503/2013 (2013. gada 3. aprīlis) par ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju pieteikumiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 un par Komisijas Regulas (EK) Nr. 641/2004 un Komisijas Regulas (EK) Nr. 1981/2006 grozījumiem (OV L 157, 8.6.2013., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([13]) Eiropas Parlamenta 2020. gada 11. novembra rezolūcija par projektu Komisijas īstenošanas lēmumam, ar kuru saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1829/2003 atļauj laist tirgū produktus, kas satur ģenētiski modificētu kukurūzu MON 87427 × MON 87460 × MON 89034 × MIR162 × NK603 un ģenētiski modificētu kukurūzu, kurā kombinēti divi, trīs vai četri no vienkāršiem transformācijas notikumiem MON 87427, MON 87460, MON 89034, MIR162 un NK603, vai kas sastāv vai ir ražoti no tās (OV C 415, 13.10.2021., 15. lpp.).

([14]) https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week/2024/amr-is-invisible-i-am-not

([15]) https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/action/downloadSupplement?doi=10.2903%2Fj.efsa.2023.8031&file=efs28031-sup-0008-Annex8.pdf.

Nedemokrātiska lēmumu pieņemšana

U. tā kā Parlaments astotajā sasaukumā kopumā pieņēma 36 rezolūcijas, kurās iebilda pret tādu ĢMO laišanu tirgū, kas paredzēti izmantošanai pārtikā un dzīvnieku barībā (33 rezolūcijas), un pret ĢMO audzēšanu Savienībā (trīs rezolūcijas); tā kā devītajā sasaukumā Parlaments pieņēma 38 iebildumus pret atļauju laist tirgū ĢMO;

V. tā kā Komisija turpina piešķirt atļaujas ĢMO, neraugoties uz pašas atzītajām nepilnībām demokrātiskā lēmumu pieņemšanas procesā, dalībvalstu atbalsta trūkumu un Parlamenta iebildumiem;

W. tā kā nav vajadzīgas izmaiņas tiesību aktos, lai Komisija varētu nepiešķirt atļaujas ĢMO, ja ar dalībvalstu kvalificētu balsu vairākumu nav sniegts pozitīvs atzinums pārsūdzības komitejā ([16]);

X. tā kā Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja, kas minēta Regulas (EK) Nr. 1829/2003 35. pantā, 2024. gada 8. jūlija balsojumā nolēma atzinumu nesniegt, kas nozīmē, ka atļaujai nav dalībvalstu kvalificēta balsu vairākuma atbalsta; tā kā arī pārsūdzības komitejas 2024. gada 3. septembra balsojumā atzinums netika sniegts,

1. uzskata, ka Īstenošanas lēmuma (ES) 2024/2627 pārsniedz Regulā (EK) Nr. 1829/2003 paredzētās īstenošanas pilnvaras;

2. uzskata, ka Īstenošanas lēmumam (ES) 2024/2627 neatbilst Savienības tiesību aktiem, jo nav savienojams ar Regulas (EK) Nr. 1829/2003 mērķi, kas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 178/2002 ([17]) paredzētajiem vispārējiem principiem ir nodrošināt pamatu, lai garantētu cilvēka dzīvības un veselības, dzīvnieku veselības un labturības, vides un patērētāju interešu augsta līmeņa aizsardzību saistībā ar ĢM pārtiku un dzīvnieku barību, vienlaikus nodrošinot efektīvu iekšējā tirgus darbību;

3. prasa Komisijai atsaukt Īstenošanas lēmumu (ES) 2024/2627 un iesniegt komitejai jaunu projektu;

4. atkārtoti aicina Komisiju nepiešķirt tirgū laišanas atļauju nekādiem ĢM augiem, kas satur pret antimikrobiāliem līdzekļiem rezistentus gēnus; atzīmē, ka šāda atļauja pārkāptu Direktīvas 2001/18/EK 4. panta 2 punktu, kurā aicināts pakāpeniski pārtraukt tādu pretantibiotiku rezistences marķieru klātbūtni ĢMO, kuri var nelabvēlīgi ietekmēt cilvēku veselību un vidi;

5. atzinīgi vērtē to, ka Komisija 2020. gada 11. septembra vēstulē deputātiem beidzot atzina, ka ĢMO atļauju piešķiršanas lēmumos ir jāņem vērā ilgtspēja ([18]); tomēr pauž dziļu vilšanos, jo kopš tā laika Komisija ir turpinājusi piešķirt atļaujas ĢMO importam Savienībā, lai gan Parlaments turpina pret to iebilst un vairākums dalībvalstu balso pret šādu atļauju piešķiršanu;

6. vēlreiz mudina Komisiju ņemt vērā Savienības saistības saskaņā ar starptautiskiem nolīgumiem, tādiem kā Parīzes Klimata nolīgums, ANO Konvencija par bioloģisko daudzveidību un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi; atkārtoti prasa īstenošanas aktu projektiem pievienot paskaidrojuma rakstu, kurā būs paskaidrots, kā katra iniciatīva atbalsta principu par kaitējuma neradīšanu ([19]);

7. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu valdībām un parlamentiem.

([16]) Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 182/2011 6. panta 3. punktu Komisija "var pieņemt" un nevis "pieņem" īstenošanas akta projektu, ja pārsūdzības komitejā ar dalībvalstu kvalificētu balsu vairākumu nav sniegts pozitīvs atzinums.

([17]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV L 31, 1.2.2002., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

([18]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([19]) Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvāra rezolūcija par Eiropas zaļo kursu (OV C 270, 7.7.2021., 2. lpp.), 102. punkts.